

آموزش ایمنی از دریچه «قرارگاه آماک»

چگونه از فوت کارگران ساختمانی بر اثر حادثه کار جلوگیری کنیم؟

نوشین مقدم پناه

روزنامه نگار

گزارش

در قانون کار تکالیفی برای آموزش کارگران، کارفرمایان و کارآموزان تعیین شده است. در ماده ۹۱ قانون کار

جمهوری اسلامی ایران، کارفرمایان مکلف‌اند شرایط ایمنی و تجهیزات فنی را در اختیار کارگران قرار داده و آموزش‌های لازم را به آن‌ها ارائه دهند اما در موارد بسیاری کارفرمایان نه تمایل و اراده‌ای برای انجام این کار دارند و نه اساساً ارائه آموزش ایمنی به کارگران در توان و صلاحیت آن‌هاست. در اینجا نقش طرح‌هایی مانند پایه‌گذاری قرارگاه آماک و آموزش منسجم کارگران ساختمانی در کارگاه‌های زیر ۱۰ نفر برجسته‌تر می‌شود. به گفته کارشناسان، این طرح زمانی می‌تواند مؤثر باشد و در عمل نرخ فوتی‌های ناشی از حادثه کار را کاهش دهد که با همکاری و هماهنگی تشکل‌های کارگری و نهادهای مرتبط به اجرا درآید. «آموزش ایمنی» امری به غایت مهم است و باید جدی گرفته شود تا از جان و سلامتی انسان‌ها به بهترین شیوه ممکن صیانت شود.

سوم تیرماه سال جاری حبیب‌الله جلیلی، رئیس مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار گفت: «آیین افتتاح آموزش ایمنی کار برای کارگران ساختمانی در کشور در قالب قرارگاه آماک در شیراز برگزار شد.» «قرارگاه آماک» یا آموزش ایمنی کار، با هدف آموزش ایمنی به کارگران آسیب‌پذیر در کارگاه‌های زیر ۱۰ نفر که به دلیل بازرسی کمتر بازرسان کار، بیشتر از کارگاه‌های متوسط و بزرگ در معرض حوادث مختلف هستند، در بهمن‌ماه سال گذشته پایه‌گذاری شد.

جزئیات قرارگاه آماک

بهمن‌ماه سال گذشته و هم‌زمان با آغاز دهه مبارک فجر، «قرارگاه آموزش ایمنی و توانمندسازی کارفرمایان کارگاه‌های زیر ۱۰ نفر» در راستای اجرای مقاله‌نامه ایمنی و بهداشت شغلی شماره ۱۵۵ آغاز به کار کرد. همچنین همایشی با این عنوان در ۳۱ استان کشور با رویکرد ارائه دوره آموزشی ویژه کارفرمایان کارگاه‌های زیر ۱۰ نفر به‌منظور آشنایی با قوانین و مقررات ایمنی کار برپا شد. با ابلاغ طرح قرارگاه آموزش ایمنی کار، مدیران کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان‌ها به‌عنوان رؤسای قرارگاه آموزش ایمنی کار در استان‌ها تعیین شدند.

در همین راستا، در روزهای ابتدای تیرماه امسال حبیب‌الله جلیلی، رئیس مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار با اشاره به شکل‌گیری قرارگاه آموزش ایمنی کار گفت: «به‌دنبال شکل‌گیری قرارگاه آموزش ایمنی کار (آماک) برای ا فشار و کارگران آسیب‌پذیر کل کشور در بهمن‌ماه سال گذشته، در مرحله نخست برنامه عملیاتی قرارگاه، بیش از ۲۲۰۰ نفر-ساعت آموزش ایمنی کار برای زنان سرپرست خانوار برنامه‌ریزی و اجرا شد. سپس در قالب تفاهم‌نامه مشترک میان مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی و کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی، آموزش حدود ۱۰ هزار نفر کارگر ساختمانی در سراسر کشور در دستور کار قرار گرفت.»

او ۳۸ درصد حوادث ناشی از کار را مربوط به بخش ساختمانی دانست و ادامه داد: «در مرحله دوم اجرای طرح، آموزش ایمنی کار به کارگران ساختمانی در دستور کشور به‌عنوان یکی از اقشار آسیب‌پذیر جامعه در سطح کار قرار گرفت. دوره‌های آموزش ایمنی کار برای کارگران ساختمانی در قالب قرارگاه آماک از روز یکشنبه سوم تیرماه ۱۴۰۳ با هدف کاهش حوادث در کارگاه‌های ساختمان به اجرا درآمده است.»

در حال حاضر براساس آمارها، ۷۶۰ هزار کارگاه کوچک با کمتر از ۱۰ نیروی کار در کشور دایر است. قرارگاه آماک با هدف آموزش ایمنی به کارگران این کارگاه‌ها در راستای اجرای مقاله‌نامه ۱۵۵ سازمان بین‌المللی کار پایه‌ریزی شده است. بیش از ۴۰ درصد حوادث کار کشور در کارگاه‌های ساختمانی اتفاق می‌افتد. در این میان، بیش از ۵۰ درصد فوتی‌های ناشی از حادثه کار، کارگران ساختمانی هستند. بنابراین کاهش حوادث کار در کارگاه‌های ساختمانی به‌معنای کاهش کلی حوادث کار کشور است که می‌تواند نرخ فوتی‌های ناشی از حادثه کار و بر اثر حوادث کارگاهی را به میزان قابل‌توجهی کاهش دهد.

در عین حال، راه‌اندازی مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار در استان‌های مختلف، بستر مناسبی

را برای فعالیت صحیح و کارآمد قرارگاه آماک و ارائه آموزش ایمنی به کارگران به‌خصوص کارگران بخش ساختمان فراهم کرده است.

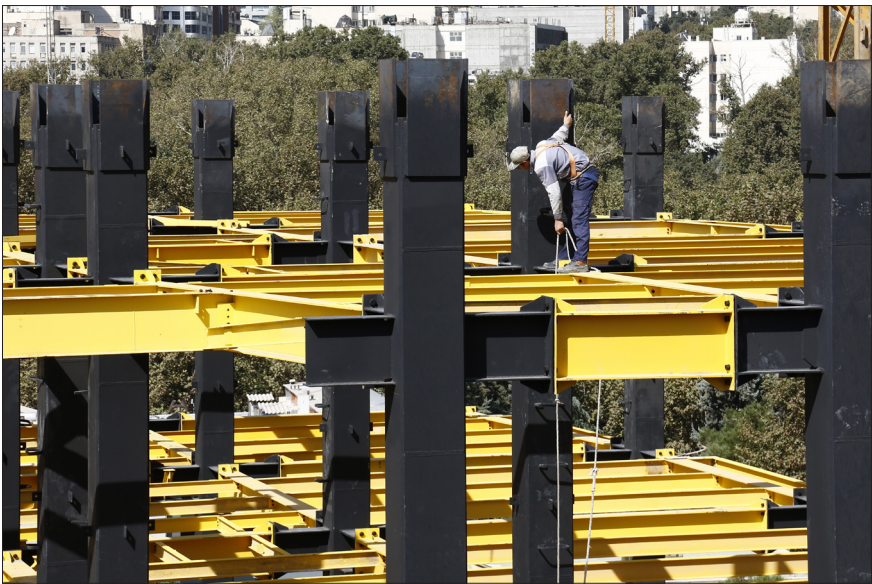
برای نمونه، نوزدهم تیرماه سال گذشته، مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار در استان خراسان شمالی راه‌اندازی شد. در آن زمان علی حسین رعیتی فرد، معاون روابط کار و زارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با حضور در همایشی در خراسان شمالی گفت: «با راه‌اندازی این مرکز، آخرین دستاوردهای حوزه ایمنی ساختمان در استان ارائه می‌شود. همچنین از ظرفیت متخصصان این حوزه برای ارتقای دانش فنی کارگران ساختمانی با هدف کاهش حوادث و خسارات استفاده خواهیم کرد.»

هدف کلی از استقرار قرارگاه آماک این است که آخرین تحقیقات و دستاوردهای مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار، توسط متخصصان حوزه ایمنی کار به کارگران کارگاه‌های کوچک زیر ۱۰ نفر و به‌طور مشخص کارگران بخش ساختمان ارائه شود.

نرخ بالای حوادث کار در بخش ساختمان

میکائیل صدیقی، رئیس کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی استان کردستان و عضو هیئت‌مدیره کانون عالی کارگران ساختمانی کشور، کاهش نرخ حوادث کار در کارگاه‌های ساختمانی را یک ضرورت غیرقابل انکار دانست و در این رابطه به «آنیو نه» گفت: «در شرایطی که بیش از ۵۰ درصد فوتی‌های حادثه کار در کشور در بخش ساختمان اتفاق می‌افتد، کارگران ساختمانی کمتر از ۴ درصد بیمه‌شدگان صندوق تأمین اجتماعی را تشکیل می‌دهند. این کارگران در شرایط سخت، بدون برخورداری از بیمه تأمین اجتماعی و دستمزدهای توافقی غالباً پایین کار می‌کنند و هر لحظه در معرض خطر بروز حادثه و فوت ناشی از آن هستند. هر راهبردی که به کاهش نرخ حوادث کار در بخش ساختمان کمک کند، ایمنی کار در کشور را به میزان قابل‌توجهی ارتقا می‌دهد.»

او با بیان اینکه نرخ حوادث کار در کارگاه‌های ساختمانی کوچک و بسیار کوچک، بیشتر از کارگاه‌های متوسط و بزرگ است اضافه کرد: «کارگاه‌هایی که زیر ۱۰ نفر کارگر دارند، بیش از سایرین در معرض بروز حوادث کار هستند. بعضی از کارفرمایان در کارگاه‌های کوچک اهمّامی به رعایت اصول ایمنی ندارند و آموزش ایمنی در این مکان‌ها مفقود است. این در حالی است که پای بازرسان کار کمتر

کارگری

تا ۸۵ سانتی متر باشد. حداکثر فاصله پایه نرده حفاظتی دو متر است. همچنین لازم است از کارکردن کارگران روی بام ساختمان‌ها در هنگام باد و توفان و بارندگی شدید و یا هنگامی که سطح بام پوشیده از یخ باشد، جلوگیری به عمل آید.»

اما به گفته میکائیل صدیقی، بسیاری از کارفرمایان آموزش کافی ندیده‌اند و با این اصول و الزامات آشنایی ندارند. او بیان کرد: «برخی کارفرمایان با بهره‌گیری از خدمات بیمه‌های مسئولیت مدنی که مبتنی بر پرداخت خسارت به کارگر مصدوم یا خانواده کارگر فوت شده است، به‌راحتی از زیر بار مسئولیت‌های ایمنی شانه خالی می‌کنند.»

آخرین آمارهای حوادث کار

آموزش ایمنی به کارگران و البته به کارفرمایان اهمیت بسیار دارد. با وجود تلاش‌های دولت سیزدهم برای کاهش نرخ حوادث کار، هنوز نرخ این حوادث به نسبت کشورهای پیشرفته و صنعتی بالاست. در روزهای ابتدای اردیبهشت‌ماه امسال علی حسین رعیتی فرد، معاون روابط کار و زیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از کاهش حوادث ناشی از کار در کشور خبر داد و گفت: «در سال ۱۴۰۰ تعداد ۷۱۲ فوتی در اثر حوادث ناشی از کار داشتیم که این رقم در سال ۱۴۰۲ به ۶۸۰ نفر رسید.»

مطابق آخرین گزارش‌ها، حوادث ناشی از کار در کشور طی دو سال گذشته نسبت به مدت مشابه به میزان ۹.۷ درصد کاهش پیدا کرده است. طبق گزارش اداره کل بازرسی کار و زارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سال ۱۴۰۱ ضریب شیوع آسیب شغلی منجر به فوت نسبت به سال ۱۴۰۰ کاهش ۱۱ درصدی داشته است. تعداد آسیب‌های شغلی منجر به فوت در سال ۱۴۰۰ نیز نزدیک به ۷۶۸ نفر و در سال گذشته حدود ۷۱۱ نفر بوده است. ضریب شیوع آسیب شغلی منجر به فوت در سال ۱۴۰۰ به‌ازای ۱۰۰ هزار نفر ۵.۱ درصد و در سال گذشته ۴.۶ درصد برآورد می‌شود.

تردیدی نیست که تلاش‌های بسیاری برای کاهش نرخ حوادث کار در کشور صورت گرفته است. به همین منظور، بیش از ۲۲ هزار کمیته حفاظت فنی در سطح کشور و در کارگاه‌های بالای ۲۵ نفر با هدف حفاظت از نیروی کار تشکیل شده که ضمن خودارزیابی در کارگاه از نیروی کار و سرمایه‌های مجموعه صیانت می‌کنند. بنابراین می‌توان ادعا کرد بیشترین احتمال خطر از ناحیه کارگاه‌های کوچک و زیر ۲۵ نفر است. در این میان، همچنان ریسک بروز حادثه کار در کارگاه‌هایی که زیر ۱۰ نفر کارگر دارند، بالاست. در بسیاری از این کارگاه‌ها، کارگران غیرقانونی و مهاجر با دستمزدهای بسیار پایین به کار گرفته می‌شوند و بدون حتی یک ساعت آموزش ایمنی در موقعیت‌های پرخطر قرار می‌گیرند. برای مثال بدون لوازم ایمنی روی داربست می‌روند یا در ارتفاع بالا مشغول کار می‌شوند.

خطر در نقاط دور از چشم و پراکنده بسیار است. براساس آمارهای موجود، بیش از ۵۰ درصد حوادث ناشی از کار در کارگاه‌های ساختمانی اتفاق می‌افتد. مطابق آمارهای رسمی وزارت کار، از نزدیک به ۷۰۰ فوتی ناشی از حوادث کار در سال گذشته، ۳۸۰ نفر در کارگاه‌های ساختمانی جان خود را از دست داده‌اند. در مورد وقوع بیش از ۸۰ درصد حوادث کار، عامل انسانی نقش مؤثری دارد. لذا آموزش صحیح می‌تواند عامل انسانی بروز حادثه کار را از میان بردارد یا تأثیر آن را به حداقل برساند.

در فروردین‌ماه امسال حبیب‌الله جلیلی، رئیس مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار و زارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در گفت‌وگویی از رشد ۱۰۰ درصدی آموزش ایمنی کار در دولت سیزدهم خبر داده است. او با اشاره به اینکه با نگاه به آمار حوادث و فوتی ناشی از کار درمی‌یابید که بیشترین حوادث رخ داده مربوط به پنگاه‌های اقتصادی و کارگاه‌های کوچک‌مقیاس است، گفت: «این کارگاه‌ها عموماً از نظر ایمنی بسیار ضعیف هستند و کارگر و کارفرما به دلایل مختلف به سمت آموزش ایمنی سوق پیدا نکرده‌اند. با توجه به جلسات مختلفی که با انجمن‌های کارگری و کارفرمایی برگزار کردیم، راهی جز آموزش ایمنی به کارگران کارگاه‌های کوچک‌مقیاس برای کاهش حد اکثری آمار حوادث پیدا نکردیم.»

او با اشاره به آموزش‌های صورت گرفته در دولت سیزدهم افزود: «در دو سال آخر دولت دوازدهم، حدود ۲ میلیون و ۱۸۹ هزار نفر-ساعت آموزش برگزار شد. در دو سال اول دولت مردمی، حدود ۴ میلیون و ۹۱۲ هزار نفر-ساعت آموزش داشتیم. یعنی در این دولت شاهد رشد ۱۰۰ درصدی در زمینه آموزش ایمنی کار برای کارگران و کارفرمایان بودیم.»

atiyeno.ir

نکته

کارگران باید بخشی از بدنه تصمیم‌گیری دولت باشند

حمید حاج اسماعیلی

کارشناس حوزه کار

یکی از شعارها و گفت‌وگوهایی که در جریان تبلیغات انتخاباتی در مناظرات شکل گرفت، بحث واگذاری کارها به اهل فن و محوریت تخصص در کارها بود. کاری که از دولت چهاردهم انتظار داریم این است که کارگران به‌عنوان بخش مهمی از بدنه کار و تولید مورد توجه قرار بگیرند و نقش آن‌ها در بازار کار و مسائل کارگری دیده شود. اعتقاد داریم که باید به اصل سه‌جانبه‌گرایی توجه شود و مشارکت و سه‌جانبه‌گرایی به‌عنوان یکی از اصول مهم قانون کار و مسائل صنفی کارگران در دولت چهاردهم به اجرا درآید تا کارگران بخشی از بدنه تصمیم‌گیری باشند. نهادهای مدنی، صنفی، علمی و فرهنگی باید بخشی از جلوه اصلی مشارکت در دولت چهاردهم باشند. در عین اینکه باید نهادهای کارگری استقلال لازم را پیدا کنند لازم است کارآمد شوند و نقش سازنده خود را در پیگیری مطالبات کارگران ایفا کنند و دولت آن‌ها را به رسمیت بشناسند. نهادهای مدنی باید هم به نقش و مسئولیت اجتماعی و صنفی خود عمل کنند و هم به دولت در اداره امور کمک کنند و در حوزه‌های مربوط به کارگران نظیر امنیت شغلی و دستمزد و بیمه‌های اجتماعی اظهارنظر و تصمیم‌گیری داشته باشند.

حضور در جلسات و اجتماعات مربوط به حوزه روابط کار و تولید را می‌توان از دیگر مطالبات جامعه کارگری برشمرد. به دلیل آنکه در گذشته نهادهای کارگری مورد توجه نبودند و به‌نظر آن‌ها توجه نمی‌شد اصل سه‌جانبه‌گرایی اجرا شده است. من از رئیس دولت چهاردهم می‌خواهم تا همچنان که وعده داده بود، انتخاب مدیران شایسته را از طریق کارگروه‌های تخصصی دنبال کند و افراد مسلط به کارهای فنی و تخصصی را که نگاه ملی دارند به‌عنوان مدیر در بخش‌های مختلف به کار گیرد. این مطالبه مشارکت مردم را عینیت می‌بخشد و همه طبقات اجتماعی و گروه‌های مختلف می‌توانند در اداره کشور نقش آفرینی کنند. آنچه مسلم است اینکه باید کارهای مثبّتی که می‌تواند برای کشور و مردم راهگشا باشد ادامه یابد و ظرفیت‌های کشور به خدمت گرفته شوند. امیدواریم که دولت چهاردهم در عین اینکه در تلاش است برخی مشکلات کلان کشور را از طریق تعامل با دنیا حل کند، ظرفیت‌های داخلی را هم در نظر داشته باشد و مدیران شایسته و توانمند دولت سیزدهم را هم به کار گیرد.

ضرورت پوشش بیمه‌ای

کسب‌وکارهای اینترنتی

غلامحسین عابدی‌روش

کارشناس بیمه‌های اجتماعی

اگر به رشد روزافزون فناوری‌ها در جهان نگاه کنیم، خواهیم دید که به‌طور قطع در سال‌های آینده مشاغل و کسب‌وکارهای اینترنتی افزایش یافته و روبه‌توسعه می‌روند. اکثر کشورهای توسعه‌یافته در دهه‌های اخیر به سمت گسترش مشاغل و کسب‌وکارهای اینترنتی و پلتفرمی حرکت کرده‌اند. از این رو پوشش بیمه‌ای این شاغلان ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

بیمه‌های اجتماعی کشور ما، به‌ویژه بیمه سازمان تأمین اجتماعی، نیز باید به‌واسطه مزایای پوشش بیمه‌ای کسب‌وکارهای پلتفرمی و توسعه فعالیت‌های حوزه بیمه از این گونه مشاغل در راستای رشد تعداد بیمه‌شدگان و ارائه خدمات استفاده کنند. تا به حال قانونی برای این نوع پوشش بیمه‌ای پلتفرم‌ها در کشور نداشته‌ایم. در واقع با تفسیر قانون، این نوع پوشش بیمه‌ای اجرایی شده است اما بند چ ماده ۲۹ لایحه برنامه هفتم توسعه به این موضوع اشاره دارد و این مهم در بخش استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی مورد اشاره قرار گرفته است. به این واسطه باید به سمت پوشش بیمه‌ای این نوع مشاغل حرکت کنیم و فعالان و شاغلان کسب‌وکارهای پلتفرمی را در اولویت قرار دهیم. توسعه بیمه‌ای و افزایش سطح پوشش بیمه‌شدگان جدید را باید از مزایای گسترش بیمه‌شدگان مشاغل اینترنتی محسوب کرد؛ زیرا توسعه بیمه‌ای ناشی از این مجموعه اقدامات، تضمین آینده افراد تحت پوشش این نوع بیمه‌های اجتماعی را رقم خواهد زد. اولین گام برای تحت پوشش بیمه قرار دادن فعالان کسب‌وکارهای اینترنتی و پلتفرمی، شکل‌گیری گفت‌وگو بین صندوق‌های بیمه‌ای و این افراد است. در واقع گفت‌وگو با شرکای اجتماعی آغازکننده مسیر توسعه بیمه‌ای است. از سال اول اجرای برنامه هفتم توسعه، سازمانی نظیر تأمین اجتماعی باید به سمت فضاسازی برای پوشش حد اکثری شاغلان اینترنتی حرکت کند. به شرط توجیه منطقی مزایای بیمه‌های اجتماعی برای این افراد از سوی تأمین اجتماعی، این موضوع حتماً با استقبال فعالان اینترنتی و پلتفرمی مواجه خواهد شد. در لایحه برنامه هفتم توسعه به این نکته اشاره شده است که ارائه‌کنندگان خدمات در حوزه مشاغل پلتفرمی، نظیر تاکسی‌های اینترنتی، مسئول مرتبط با پوشش بیمه‌ای آنان تلقی می‌شود.